

השכלה והחינוך ויודעיהשפה, ודאי שלא. וגם אין בכך פלא. אנחנו חברה שחיה בעיות יסודיות בצורה החריפה ביותר. איננו חיים בעיות שוליות. הבעיה שלנו איננה מה לעשות בזמן החושש הגדול. הבעיה שלנו איננה מה לעשות במכונת השנייה ובבית השלישי ובמקרה הרביעי. אנחנו חיים בעיות יסודיות, שקרובות לחיים ולמוות. כל חברה שחיה בעיות יסודיות צריכה לעשות יסורים ובוקר-בוקר, חשבון-נפש קיומי ומוסרי. חברה שיודעת לעשות חשי

המימד היהודי-אמריקאי הוא הגורם המנחה והמשחית של החיים הפוליטיים בישראל

בן-גוריון קיומי ומוסרי היא חברה שיש לה כוח יצירה אינטלקטואלי. ואנחנו כאלה. ואתה חושב שבחיינו היצירה הזו בא לידי ביטוי מלא?

הוא לא בא לידי ביטוי מלא, מפני שר הוא מוחנך עליידי המימד הישראלי. הי מימד הישראלי מפאיר את השמנוניים, את מקטיירי-הקטורת, את הנוסטאלגיים, את "שארם אלישיך חורנו אליך שנית", את מיצדד-הפיומונים, את כל הדברים הקלים האלה, והניבויים האלה, לדעתך. אלה הם דברים שמשחיתים את המוראל הלאומי. בעוד שפיקפוקים ותהייה, ושאלה — כל

בוקר — האם יש לנו זכות, זאת השאלה הנכונה, הישרה והחשובה ביותר למוראל. זה לא מוזיק למוראל שאנחנו שואלים אם יש לנו זכות על הארץ הזאת. ביום ש"א אנחנו לא נשאל אם יש לנו זכות על הארץ הזאת, אלא יהיה לנו ברור שיש לנו זכות ושלאחרים אין בכלל זכויות. אם אנחנו נהפוך חברה פאשיסטית, ואז גם נפסיד את המערכה — גם בשדה-הקרב.

כל זמן שקם פה גימנויסט ושואל אם יש לו זכות, זאת הערובה שלנו לחיים עצמאיים ולחיים של יצירה. ביום שלא יהיה פה בן-ישראל, אני בספק כמה זמן נתקיים. לכן אני חושב שיש לנו כאן חיי יצירה, ואני חושב שהתהיות והספיקות שמוחנקים עליידי המימד, ועליידי הטלי-ווינה והרדיו, ועליידי מכתבים למערכת ידעיות אחרונות שאומרים מדוע נתנו לדבר לגימנויסטים ששואלים שאלות — התהיות והספיקות הם חיי-יצירה.

לוחמי חש"ח נתנו משהו על חנאי - ולא קיימו את החנאי שלו

זה לא מיקרה שגימנויסטים ששואלים הם גם בגיליהגיוס, ובגיל שצריך ללכת לשדה-הקרב וליהרג. אלא מי ישאל שאי לוח, זה ששולח אחרים ליהרג? לו אין מה לשאול!

אני רואה כאן פער מסוים, בין חזוניתהדעת שלך — שהיא דווקא אופטימית — לגבי רמת הי יצירה התרבותית בישראל...

לגבי הפוטנציאל! אתה מבחין בין הפוטנציאל לבין מה שקיים בפועל?

כן, מה שקיים בפועל מוחנך ומסולף עליידי המימד.

אתה חושב בטח שמי שמקבל פרסוי יצירה בישראל, מבטא את היצירה הישראלי. התמונה היא הפוכה. אלה שמבטאים את היצירה הישראלית לא מקבלים את פרסוי היצירה! משה שמיר יכול לקבל פרסוי-יצירה, והוא יכול לפני זה להיות גם ניספח בלונדון — נדמה לי ניספח של הסוכנות בלונדון להבאת עולים שלא באו.

והסוכנות לא ברור לי מהי — והוא יכול לקבל מישכן מסוואר בעיר-העתיקה, שצ"ה סה אל הכותל. המישכן לא יעשה אותו סופר, שמבטא את הרוח התוססת של ישראל, ולא השליחות שלו ולא פרס-היצירה. הוא לא מבטא את היצירה הישראלית.

למשל, אדם כמו חנוך לוין מבטא את היצירה הישראלית. האדם שכתב את סילווסטר, יהושע סובול, מבטא את היצירה הישראלית. אני חושב שיש פה קשת של סופרים ואמנים שמבטאים את היצירה הישראלית. אני חושב שיאיר רבבו, כאמן, ורפי לביא, כאמן, מבטאים את היצירה הישראלית. אני חושב שמונדי מבטא אותה. אני חושב שמסוס עזר, שהיום שופכים עליו קיתונות, מבטא באמת את כל הפחדים המוסריים ואת כל השאלות החשובות שאנחנו שואלים את עצמנו. זאת היצירה הישראלית, וזה מה שיישאר. אומר לך אפילו משהו לא יפה. אפילו דן בן-אמוץ, שבעיני הוא סופר ממדרגה חמישית, או שבעיני, מבטא משהו שישנו באוויר, יותר ממשע שמיר.

נעבור-נא לספר שלך, שבו פתחנו למראית-עין זהו ספר המי תאר את השואה השנייה של עם היהודי, חורבן מדינת ישראל. אך כשקראתי אותו היה נדמה לי שהוא הרבה מעבר לזה, ואני כבר אינני בטוח אם הוא כעצם מתי כוון לזה.

על איזו שואה אתה מדבר? שמת לב, שבכלל, בעשרים וחמש שנות העולם הזה, היו בו היתחמים הסוציו-אמנותיים הכי נכונים והכי חזקים של הי סיפורות והתרבות הישראלית. אני זוכר

אני מוכן להיות שקור ושהנבואות הקודרות שלי לא יתאמתו

שהיו בהעולם הזה מאמרים על מוסיונון, על שמיר, על קרליבך ועל אלתרמן. אני טועה? תקן אותי.

זח נכון. ואני חושב שהגיתוה הוה היה צריך להילמד בפקולטות לסיפורות. כי גישה לסיפורות לא יכולה להיות רק גישה אסי-טטית. היא צריכה להיות גישה פוליטית, כי אין סיפורות בלתי-פוליטיות.

אתן לך דוגמה. רובינון קרונו. זהו ספר-הרפתקות, שהיום שובים שהוא ספרי-הרפתקות לילדים. זה בכלל לא נכון. הוא נכתב בתקופה שבה האתגר החברתי הי גדול ביותר של החברה הבריטית היה להראות את כוחו של היחיד ליצור לעצמו יש-מאין, עולם.

ורובינון קרונו היה אתגר פוליטי. הוא נולד מתגלים אל אי בודד, ותוכיח שאפילו כשהוא נורק מתגלים, הוא יכול להקים לעצמו עולם, וממלכה, ותרבות. איש אחד. כוחו של האינדיווידואם, של הפרט. אין סיפורות לא-פוליטיות. ואתם, בהעולם הזה, כל השנים שאתם קיימים, דווקא עמדתם של העניין הזה, ועשייתם גיתוה סוציולוגי-פוליטי נכון של התרבות הישראלי, לפי דעתך, אם מותר לתת לכם מחמאה בנושא הזה.

בהחלט מותר. וגם בכל נוי שא אחר. אני מבין שהדברים שלך אמרי רים לגבי מה שנאמר ב"העולם הזה", שבעצם הרעיון של שואת מדינת-ישראל בספרך הוא רק תני רויך לתואר שואה פנימית שהיא כבר מתגשמת, ואיננה ישראלית בלבד, אלא עולמית.

היא לא ישראלית, אלא עולמית. היא לפחות שייכת לתרבות המערבית. היא השואה הנוכחית בתוך התרבות המערבית. התרבות המערבית נולדה עם הפגם הזה בתוכה.

בתעשייה המודרנית, כשמוציאים לשוק מכשיר חדש, כיום דואגים להוציא אותו עם פגם, הפגם בנוי בתוכו — BUILT IN. יש חלק קטן בכל מכשיר, שחייב להתבלות יותר מהמכשיר, כדי שהמכשיר ייצא מכלל שימוש בזמן סביר, ותצטרך לקנות מכשיר חדש.

במדינה

(המשך מעמוד 23)

כחויית היצירה. הטריס אל תוך עולם האמנות שימש לו איוון מסויים לעסקים שניהל. ויותר מכך: "במבט לאחור ברור לי, כיום, מה היתה הלהיטות העצומה שלי בנושא, מדוע דבקתי באגמון כה חזק והתלהבתי מכושר-התבטאותו המופ" לא. העניין קינן כנראה גם בי, אלא ש" עדיין היה עמוק מכדי לצאת החוצה." יום אחד החליט, "סתם מתוך סקרנות", לקחת מיכחיל וצבע, ולנסות גם את כוחו-שלו. לצלילי רקע של הקורידה של זילבר בקו, הגיח למיכחיל לרצד בחופ" שיות על-פני הבד. זו היתה ההתחלה. בינתיים פרצה מלחמת יום-הכיפורים והוא, ככולם, עבר ועזע. תפסת-עולמו השתנתה. קם וחיסל את עסקיו בבאר-שבע, ועבר להתגורר עם אשתו חנה, ובתו הקטנה מיה, בתל-אביב. הוא שגר לו ולאגמון דירה שבה יכול כל אחד מהם, בנפרד, להינתק מן הסביבה ולהיזרק לעולם הצעיר.

הקשר בינו לבין מדיום הצעיר הלך והתהדק. מעולם לא החליט מראש מה יצייר. הוא נתן לצבע את זכות-הפתיחה, וזה הוביל אותו הלאה. כל ציוריו הם אקספרסיוניסטיים, מובחקים. אולם הוא שומר מרחק מן האקספרסיוניזם המידי. הוא מנטרל את עצמו. הדבר ניכר בקומ" פוויצה המעניינת של תמונותיו, בהר" מניה של הצבעים ובצד האסתטי-דקורי טיבי השולט בהן. למרות שאינו מחליט מראש מה יצייר, הנשא הכימטי-ביעדי של ציוריו הוא חיי-החילה, שאתם חי במשך שנים באינ" טנסיביות גדולה. חשיבות הדמויות המו" פיעות בציורים היא במידת תרומתן ל" אווירה הכללית: אורות עמומים, עשן, צפיפות והתרכזות באלמנט בידורי יחידי. (חשפנית, להטוטן, מתמר).

עד הסוף. גווני האדום והחום יוצרים את תחושת החום והצפיפות. הכחול-טורקיז-בדולח המיוחד שבו הוא אוהב להשתמש, מלטפים את העין ומוסיפים קסם מיוחד לאווירה המגנטית. מישען מתייחס לציור כאל "מחקר-ללא גבול". בינתיים הוא נגע בו רק בקצה המזלג. עדיין לא נתן ביטוי לכל אותם דברים שהוא חש כי יהיה מסוגל להפיץ מחוכו. "הציור זה הרפתקה", הוא אומר. "אתה יודע היכן אתה מחלי, אבל ל" עולם אינך יודע איך והיכן יהיה הסוף." ומשה מישען, כהרפתקן-מלידה, יילך עד הסוף.

פשעים

הענוגות האהבה

השומרים

הרורפים חרי היצאניות

נאלצים לצאת להגנתן

חמש הדמויות האפלות הקיפו את המכור נית שנתנה ליד מסלול הנחיתה של שדה-התעופה דוב בצפון-תל-אביב, ליד חוף תל-ברוך. במתוך נראה היה כאילו אין איש במכונית. אולם כאשר פתח אחד הי אנשים את דלת המכונית, נתגלה בה זוג שרוע על המושב האחורי. ההתקפה נערכה במהירות. אחד התוקף פים משך את הנעללים מרגליה של האשה השוכבת. חברו חטף את ארנקה. תוך שני יות נעלמו חמש הדמויות באפילה כש" בידם אתנן לילה אחד של עבודת יצאנית: 2600 ל"י.

היצאנית, אתת מעשרות היצאניות הי מאכלסות מדי לילה את הכביש ההומה ביותר של תל-אביב — כביש התוף לתל-ברוך — לא יכלה לדלוק אחרי השודדים. השוד בוצע בעיצומה של מלאכת מכירת האהבה שלה. גם הגבר שחילק עמה את המושב האחורי של מכוניתו לא היה במי צבירוה של מירדף. הוא היה נשוי, חשש פן יסתבך עם המישרה אם ינסה ללכוד את השודדים. בליח ברירה דיידתה היצאנית מתוך המכונית אל הכביש הקרוב, עצרה שם נידת מישרה.

השומרים העוסקים בדרך כלל במצוד אחרי היצאניות של תל-ברוך ובהטרדתן, למרות שעבודתן נעשית בשטח פתוח ובלי-תי מיושב מחוץ לעיר, התגייסו הפעם לעזרתה של היצאנית השודרה. "שומר עד כל פרוצה", עוד באותו לילה, בשעות הקטנות, עצרה נידת מישי-טרה שני צעירים ששוטטו ברחובות רמת- (המשך בעמוד 36)

רוצה-מתאבד שניצר

ב בוקר יום ראשון השבוע יצאה מירושלים מכונית, לכיוון אשקלון, כשבתוכה ישבים שלושה בחנייהגיה: מתתיהו (מת"י), מרדו, אלי ילומי ורודי לור. השלושת נסעו להעביר מיבחני-הנהיגה לתלמידים מאיור אשקלון.

באותה עת התכונן למיבחן-הנהיגה שלו ישראל שניצר, תושב אשקלון בן 40. עולה חדש מרוסיה, הוא נהג במכונית ברחובות אשקלון עם מורתו, יהודה סלחוב. ישראל שניצר היה מוכר לשכניו כאדם שקט ועדין שנהג תמיד להתלבש בקפידה. למיבחן-הנהיגה שלו, שהיה חשוב ביותר לגבי עתידו, התכונן באופן יסודי. לפי עדותו של המורה עבר שניצר כ-45 שיעורי-נהיגה, מיספר גדול יותר מן הממוצע המקובל לגבי הכנה לקראת הטסט הראשון. ישראל שניצר רצה לעבור את המיבחן במכה הראשונה.

יכוח

באקדה שלוף

דושת הכוחנים מירושלים הגיעו למישרד-הרישוי האשקלוני בשעות הצהריים, והחלו בעבודתם. הבוחן מתי מרדו נכנס למכוניתו של המורה יהודה סלחוב, והחל בוחן כל שניצר. בעת הי מיבחן אל גילה הנבחן את סימני תוקפנות או עצבנות. המיבחן ארך כ-20 דקות, י לאחריו המשיך מרדו בבחינת שתי חיליות. עם תום המיבחנים נכנס הבוחן למישרד, התיישב בכיסא, הודיע לחילת האחת כי עברה את הטסט, ואילו לחילת האחרת ולישראל שניצר בישר כי נכשלו. במישרד נכחו שני הבוחנים האחרים: ילומי ולור. פקידת המישרד רשמה את תוצאות הי בחינות בטפסים. החילת שהצליחה הייכה באושר, חברתה הוילה דימעה, ואילו שני אל שניצר התייצב בשלוה מול הבוחן, ואמר שישט אחד: "אני רוצה רישיון נהיגה." מתי מרדו המנסה לא לתרגש, הוא היה מורגל בתגובות נרגשות הרבה יותר. הוא ניסה להסביר לשניצר מדוע אינו יכול לאשר את המיבחן שלו. אך הסביר הבוחן נפלו על אוניים אטומות. מורה-הנהיגה של שניצר הועק למישרד סלחוב ניסה לשכנע את תלמידו כי חדש אינו נורא כל-כך, וכי כעבור כמה שיעורים נוספים יוכל לגשת למיבחן נוסף. אך שניצר לא שעה לו. הוא חזר על טענתו שהטסט שלו היה בסדר גמור, וכי הוא יודע שלא נותנים לו רישיון מאחר שהוא עולה חדש. הוויכוח בין הבוחן לנבחן נמשך דקות אחדות, ולפתע שלף שניצר אקדה, וכיוון לראשו של מרדו.

מתי מרדו, בוחן ותיק, היה דמות ידועה בקרב מורי-הנהיגה באיור הדרום ובירו-שלים, ויצא לו שם של גבר עיקש העומד על עקרונותיו. לא טעם סגן איומים וקללות מנפחנים מאוכזבים ומקרובים, אבל תמיד ידע להתגבר על מצבים כאלה בקור-רוח ובשלוה. בראותו את קנה-האקדה המכוון אליו, אמר: "לא רק אקדה — אפילו עוזי לא מפחדים אותי."

שניצר הוסיף לכוון את האקדה לעברו, ועמד על דעתו — החלטתו היתה נחושה לקבל את הרישיון עוד באותו יום. בינתיים התאחד הבוחן הילומי, ויצא את המישרד כדי להועיק מישרה. סלחוב המשיך לנסות להרגיע את שניצר, אבל זה לא הווי את אקדחו כמלוא-הנתימה. כך ניצב שניצר, באקדה מכוון אל ראשו של מרדו, משך כ-20 דקות. תוך שהוויכוח בהדר נמשך בשלוה יחסית.

לבסוף, כאשר נוכח שניצר שטענותיו לא יועילו, פשוט סחט את הדרק — והבוחן מתי מרדו נפל מכיסא, מתבוסס בדמו. אחרי שירה במרדו פנה שניצר אל הבוחן השלישי שנכח בהדר, מיכאל לור, ואמר לו, גם הפעם בשלוה: "אותך לא אהרוג, מפני שהעברת אותי את הבחינה בתיאוריה." לור הסתתר מתחת לשולחן, וגרר עימו

לביסוף, כאשר נוכח שניצר שטענותיו לא יועילו, פשוט סחט את הדרק — והבוחן מתי מרדו נפל מכיסא, מתבוסס בדמו. אחרי שירה במרדו פנה שניצר אל הבוחן השלישי שנכח בהדר, מיכאל לור, ואמר לו, גם הפעם בשלוה: "אותך לא אהרוג, מפני שהעברת אותי את הבחינה בתיאוריה." לור הסתתר מתחת לשולחן, וגרר עימו

לביסוף, כאשר נוכח שניצר שטענותיו לא יועילו, פשוט סחט את הדרק — והבוחן מתי מרדו נפל מכיסא, מתבוסס בדמו. אחרי שירה במרדו פנה שניצר אל הבוחן השלישי שנכח בהדר, מיכאל לור, ואמר לו, גם הפעם בשלוה: "אותך לא אהרוג, מפני שהעברת אותי את הבחינה בתיאוריה." לור הסתתר מתחת לשולחן, וגרר עימו